

การจัดการวิสาหกิจชุมชนในตำบลเกิ้ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม
COMMUNITY ENTERPRISE MANAGEMENT IN KERNG SUB-DISTRICT,
MUEANG MAHA SARAKHAM DISTRICT, MAHA SARAKHAM PROVINCE

ทนงศักดิ์ ปัตสินธุ์^{1,*}
Thanongsak Patsin^{1,*}

(Received: 8 Jul., 2024; Revised: 10 Sep., 2024; Accepted: 17 Oct., 2024)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการวิสาหกิจชุมชน และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการวิสาหกิจชุมชนในตำบลเกิ้ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในตำบลเกิ้ง จำนวน 219 คน โดยวิธีการคำนวณตามสูตรของทาโร่ ยามาเน่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา พบว่า 1) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในตำบลเกิ้ง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการวิสาหกิจชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.55$, S.D = 0.42) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน เห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน และอยู่ในระดับน้อย 2 ด้าน โดยเรียงจากน้อยไปหามาก ดังนี้ ด้านการนำ ($\bar{X} = 2.95$, S.D = 0.46) ด้านการควบคุม ($\bar{X} = 2.94$, S.D = 0.47) ด้านการจัดองค์กร ($\bar{X} = 2.33$, S.D = 0.39) และด้านการวางแผน ($\bar{X} = 1.98$, S.D = 0.34) 2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการวิสาหกิจชุมชนในตำบลเกิ้ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ด้านการวางแผน ได้แก่ กลุ่มควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ด้านการจัดองค์กร ได้แก่ กลุ่มควรมีการคัดเลือกสมาชิกให้เหมาะสม มีความชำนาญ และประสบการณ์เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มมีคุณภาพยั่งยืน ด้านการนำ ได้แก่ ผู้นำควรเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง และหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อนำมาพัฒนาต่อไป ด้านการควบคุม ได้แก่ ควรมีการควบคุมดูแลกลุ่มในการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบและข้อบังคับ

คำสำคัญ: การจัดการ, กลุ่มวิสาหกิจชุมชน, ตำบลเกิ้ง

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹ Assistant Professor, Social Sciences for Local Development, Faculty of Humanities and Social Science, Rajabhat Maha Sarakham University

* Corresponding author. E-mail: Thanongsak170226@gmail.com

Abstract

This study aimed to examine community enterprise management and provide suggestions for improving community enterprise management in Kerng Sub-district, Mueang Maha Sarakham District, Maha Sarakham Province, employing a quantitative research methodology. The sample consisted of 219 members of community enterprises in Kerng Sub-district, determined using Taro Yamane's formula. A set of questionnaires was used as a research instrument. Data were analyzed using descriptive statistics including frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The results were as follows: 1) Members of community enterprises in Kerng sub-district, showed opinions on community enterprise management overall at a moderate level ($\bar{X} = 2.55$, $S.D = 0.42$). When categorized by aspect, two aspects were rated at a moderate level while the other two aspects were at a low level, which could be ranked in ascending order as follows; leading aspect ($\bar{X} = 2.95$, $S.D = 0.46$), controlling aspect ($\bar{X} = 2.94$, $S.D = 0.47$), organizing aspect ($\bar{X} = 2.33$, $S.D = 0.39$) and planning aspect ($\bar{X} = 1.98$, $S.D = 0.34$) respectively. 2) Recommendations for community enterprise management in Kerng sub-district, Mueang Maha Sarakham district, Maha Sarakham province were: Planning aspect, the group should continuously publicize information about the group; Organizing aspect, the group should select members appropriately, with expertise and experience to ensure sustainable and high-quality operation; Leading aspect, the leaders should be highly responsible and seek additional knowledge to develop further; and Controlling aspect, there should be effective supervision of group activities to ensure compliance with rules, regulations, and policies.

Keywords: Management, Community Enterprise, Kerng Sub-District

บทนำ

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 ต้องการส่งเสริมคณะบุคคลหรือชุมชนให้ประกอบกิจการในลักษณะของวิสาหกิจชุมชนที่นำทรัพยากรและภูมิปัญญาในท้องถิ่น มาพัฒนาและผลิตเป็นสินค้าหรือบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดหรือชุมชน ส่งผลให้เกิดการสร้างงานและสร้างรายได้ในชุมชน และเพื่อให้กิจการดังกล่าวมีความมั่นคง สามารถแข่งขันได้ จำเป็นต้องมีการส่งเสริมความรู้ความสามารถในการประกอบกิจการเพื่อพัฒนาไปเป็นกิจการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้ต่อไป (ราชกิจจานุเบกษา, 2562) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาบนพื้นฐานของหลักการแนวคิดที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ ปรัชญาของเศรษฐกิจ-

พอเพียง แนวคิด Resilience เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติ (SDGs) และโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio – Circular - Green Economy) เพื่อมุ่งสู่วัตถุประสงค์หลักของแผนพัฒนาฯ คือการ “พลิกโฉม” ประเทศไทย สู่ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” (ราชกิจจานุเบกษา, 2565) ซึ่งในอดีต นโยบายของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายการสนับสนุนการใช้สินค้าและบริการของวิสาหกิจชุมชน ชุมชน และท้องถิ่นการสนับสนุนการใช้สินค้าและบริการของวิสาหกิจชุมชน ชุมชน และท้องถิ่นด้วย ในการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2563 คณะรัฐมนตรีพิจารณา เห็นว่าการสนับสนุนและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่วิสาหกิจชุมชน สร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ยกกระดับ คุณภาพของสินค้าและบริการของชุมชนให้มีมาตรฐานและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด รวมทั้งเป็น การสร้างรายได้ให้แก่ผู้มีรายได้น้อยด้วย คณะรัฐมนตรีจึงมีมติให้ทุกส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐให้ ความสำคัญเป็นอันดับแรกกับการจัดซื้อจัดจ้างการผลิตสินค้าและบริการในเรื่องต่างๆ จากวิสาหกิจชุมชน ชุมชน และท้องถิ่น เช่น ผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) โดยให้แต่ละหน่วยงานพิจารณาจัดซื้อ จัดจ้างในอัตราส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของมูลค่าความต้องการใช้ทั้งหมดของหน่วยงาน (สำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี, 2563)

วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม เป็นจังหวัดที่น่าสนใจและมีศักยภาพในการพัฒนาสู่ทาง การแข่งขัน เนื่องจากเป็นกลุ่มชุมชนที่มีความเข้มแข็งและมุ่งมั่น สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้จังหวัด จากข้อมูลของ ผลทางสถิติในปี 2567 นั้นมีการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนมาก 8 อันดับแรกของประเทศไทย จำนวน 2,349 แห่ง (กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2567) แสดงให้เห็นว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดมหาสารคามคือกลุ่มหนึ่ง ที่ยังคงยืนหยัดต่อสู้กับกระแสความเปลี่ยนแปลงจากโลกภายนอก ด้วยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่น อันเกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตในหลายๆ ด้าน เช่น กลุ่มผลิตภัณฑ์ ข้าวหอมมะลิอินทรีย์ กลุ่มผลิตภัณฑ์จักสาน กลุ่มผลิตภัณฑ์ทอผ้าไหม กลุ่มผลิตภัณฑ์ทอเสื่อกก กลุ่ม ผลิตภัณฑ์สมุนไพร กลุ่มผลิตภัณฑ์เห็ดนางฟ้า เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ผลิตภัณฑ์ในชุมชนหลายอย่างยังคง ประสบปัญหาในแบบของผลิตภัณฑ์ เนื่องจากขาดประสบการณ์ในการออกแบบผลิตภัณฑ์และความคิด สร้างสรรค์มาพัฒนาด้านการส่งเสริมการตลาด ซึ่งผู้ประกอบการในชุมชนต่างๆ ควรให้ความสำคัญ เพราะการ ส่งเสริมการตลาดในรูปแบบของผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างเอกลักษณ์ให้กับตัวผลิตภัณฑ์เป็นที่สนใจ เป็นหนึ่งในปัจจัย สำคัญในการทำธุรกิจ เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กรอย่างแท้จริง สร้างความน่าสนใจในตัวสินค้าและ สามารถสร้างผลสำเร็จได้ในอนาคตเพื่อก้าวไปสู่ตลาด ผลิตภัณฑ์ นับเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความแตกต่าง ของสินค้าด้วยรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย เป็นกลยุทธ์ตลาดอย่างหนึ่งที่จะช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มและช่วยให้ ผู้บริโภคซื้อสินค้าได้จากการศึกษาจะพบว่าขณะนี้ผลิตภัณฑ์มีมากมายซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีที่ ช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มและความปลอดภัยในตัวของผลิตภัณฑ์ ดังนั้นปัจจัยสำคัญในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายคือ การเรียนรู้ ศึกษาเทคนิคการสร้างหรือออกแบบผลิตภัณฑ์ นับเป็นวิธีการหนึ่งที่ผู้ผลิตสามารถใช้เป็นเครื่องมือ ผลิตสินค้าของตนให้มีจุดขายแตกต่างจากสินค้าอื่น และเพิ่มมูลค่าให้สินค้า จัดเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่ช่วย ขยายหรือรักษาส่วนแบ่งตลาดได้อีกทางหนึ่ง ถึงแม้ว่ารัฐบาลมีหน่วยงานและนโยบายในการให้ความช่วยเหลือ

ธุรกิจ SMEs แต่ธุรกิจ SMEs บางส่วนยังประสบปัญหาอยู่มากซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนที่เป็นสมาชิกและเป็นต้นแบบให้กับวิสาหกิจกลุ่มอื่นๆ ได้นำไปเป็นต้นแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนเองได้เป็นอย่างดี (จิตพนธ์ ชุมเกต, 2560)

วิสาหกิจชุมชนตำบลเกิ้ง เป็นตำบลหนึ่งในจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งประชาชนในเขตตำบลเกิ้ง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร คือ การทำนา และมีอาชีพเสริมจากกิจกรรมอื่นๆ เช่น การทอผ้า การตัดเย็บ การจักสาน การแปรรูปอาหาร การผลิตด้านการเกษตร การเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น การประกอบอาชีพที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันของชุมชนรวมถึงรูปแบบการดำเนินชีวิต จึงทำให้เกิดการรวมกันเป็นกลุ่ม และดำเนินการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอกันทรวิชัย มีจำนวน 14 กลุ่ม และมีการประเมินผลการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและมีการประเมินผลการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พบว่ามีระดับดี คิดเป็นร้อยละ 1 ของจำนวนที่ประเมินศักยภาพ ระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 12 ของจำนวนที่ประเมินศักยภาพ และระดับต้องปรับปรุงคิดเป็นร้อยละ 87 ของจำนวนที่ประเมินศักยภาพและยังไม่ประเมิน 6 กลุ่ม (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2567) ซึ่งอาจเกิดจากการจัดการ และกระบวนการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทำให้บางกลุ่มประสบผลสำเร็จ บางกลุ่มไม่ประสบผลสำเร็จหรือยกเลิกไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการจัดการวิสาหกิจชุมชนในเขตตำบลเกิ้ง จังหวัดมหาสารคาม เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งพึ่งตัวเองได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งจะนำไปสู่สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน และเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการวิสาหกิจชุมชนในตำบลเกิ้ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการวิสาหกิจชุมชนในตำบลเกิ้ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

การจัดการวิสาหกิจชุมชนในตำบลเกิ้ง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในตำบลเกิ้ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 480 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในตำบลเกิ้ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 219 คน ซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน (Taro Yamane, 1973)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งแบ่งเนื้อหาและโครงสร้างของแบบสอบถาม ออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาการเป็นสมาชิก มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการวิสาหกิจชุมชนในตำบลเก็ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มากปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ทั้งหมดมี 4 ด้าน จำนวน 20 ข้อ ดังนี้

- 1) ด้านการวางแผน จำนวน 5 ข้อ
- 2) ด้านการจัดองค์กร จำนวน 5 ข้อ
- 3) ด้านการนำ จำนวน 5 ข้อ
- 4) ด้านการควบคุม จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 3 คำถามแบบปลายเปิดเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการวิสาหกิจชุมชนในตำบลเก็ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยได้เข้าไปพูดคุยกับผู้นำชุมชนเพื่อประชาสัมพันธ์ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับทราบ พร้อมนัดหมายการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เวลาดำเนินการ 1 เดือน ระหว่าง วันที่ 1 มิถุนายน 2567 ถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2567

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการโดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 219 คน ด้วยตนเองและรอรับกลับทันทีเมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นในแต่ละรายจนครบตามจำนวนที่กำหนด

3.4 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำหลักสถิติประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

4.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

4.2 แบบสอบถามการจัดการวิสาหกิจชุมชนในตำบลเก็ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) หาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) โดยกำหนดค่าคะแนนแบบสอบถามตามเกณฑ์

4.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการวิสาหกิจชุมชนในตำบลแก้ง อำเภอมะนังมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา โดยการสรุปประเด็น นำมาแจกแจงความถี่ในแต่ละประเด็น แล้วนำเสนอด้วยการพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 219)

สถานภาพ	ความถี่	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	55	25.10
หญิง	164	74.90
รวม	219	100
2. อายุ		
น้อยกว่า 31 ปี	20	9.10
31 – 40 ปี	79	36.10
41 – 50 ปี	94	42.90
51 – 60 ปี	26	11.90
มากกว่า 60 ปี	-	-
รวม	219	100
3. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าประถมศึกษา	74	33.80
ประถมศึกษา	68	31.10
มัธยมศึกษา/ปวช.	49	22.40
อนุปริญญา/ปวส.	18	8.20
ปริญญาตรีขึ้นไป	10	4.60
รวม	219	100
4. อาชีพ		
พนักงานบริษัท	1	0.50
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	7	3.20
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	57	26.00
เกษตรกร	128	58.40
รับจ้างทั่วไป	13	5.90
อื่นๆ	13	5.90
รวม	219	100

ตารางที่ 1 (ต่อ)

สถานภาพ	ความถี่	ร้อยละ
5. รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	58	26.48
5,000 – 10,000 บาท	102	46.58
10,001 – 20,000 บาท	14	6.39
20,000 บาทขึ้นไป	45	20.55
รวม	219	100
6. ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก		
ไม่เกิน 1 ปี	50	22.80
1 – 2 ปี	82	37.40
3 – 4 ปี	68	31.10
มากกว่า 4 ปีขึ้นไป	19	8.70
รวม	219	100

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 164 คน (ร้อยละ 74.90) ซึ่งมีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี จำนวน 94 คน (ร้อยละ 42.90) มีระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา จำนวน 74 คน (ร้อยละ 33.80) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 128 คน (ร้อยละ 58.40) มีรายได้ต่อเดือน 5,000 – 10,000 บาท จำนวน 102 คน (ร้อยละ 46.58) และระยะเวลาที่ในการเป็นสมาชิก 1 – 2 ปี จำนวน 82 คน (ร้อยละ 37.40)

2. การจัดการวิสาหกิจชุมชนในตำบลแก้ง อำเภอมะนังมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้าน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การจัดการวิสาหกิจชุมชนในตำบลแก้ง อำเภอมะนังมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้าน

การจัดการวิสาหกิจชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการจัดการ
1. ด้านการวางแผน	1.98	0.34	น้อย
2. ด้านการจัดองค์กร	2.33	0.39	น้อย
3. ด้านการนำ	2.95	0.46	ปานกลาง
4. ด้านการควบคุม	2.94	0.47	ปานกลาง
โดยรวม	2.55	0.42	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในตำบลแก้ง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการวิสาหกิจชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.55$, S.D. = 0.42) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน เห็นว่าสมาชิกวิสาหกิจมีการจัดการอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน และอยู่ในระดับน้อย 2 ด้าน โดยเรียงจากน้อยไปหามาก ดังนี้ ด้าน

การนำ ($\bar{X} = 2.95$, S.D = 0.46) ด้านการควบคุม ($\bar{X} = 2.94$, S.D = 0.47) ด้านการจัดองค์กร ($\bar{X} = 2.33$, S.D = 0.39) และด้านการวางแผน ($\bar{X} = 1.98$, S.D = 0.34) ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะของผู้ตอบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการวิสาหกิจชุมชนในตำบลเก็ง อำเภอมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการวิสาหกิจชุมชนในตำบลเก็ง อำเภอมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

ข้อเสนอแนะการจัดการวิสาหกิจชุมชน	ความถี่
1. ด้านการวางแผน	
1.1 กลุ่มควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการร่วมประชุมจัดทำแผนให้ชัดเจนเป็นแนวทางเดียวกัน	7
1.2 กลุ่มควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง	17
1.3 กลุ่มควรมีการหาตลาดและแหล่งเงินทุนเพื่อใช้หมุนเวียนในกลุ่ม	10
2. ด้านการจัดองค์กร	
2.1 กลุ่มควรมีการคัดเลือกสมาชิกให้เหมาะสม มีความชำนาญ และประสบการณ์เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มมีคุณภาพยิ่งขึ้น	18
2.2 กลุ่มควรให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าร่วมกำกับดูแลการดำเนินงานของกลุ่มเพื่อช่วยให้คำแนะนำปรึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ	7
2.3 กลุ่มควรมีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอต่อการดำเนินงาน และมีคุณภาพ	11
3. ด้านการนำ	
3.1 ผู้นำควรมีการรับฟังความคิดเห็น และคำปรึกษาแนะนำ	10
3.2 ผู้นำควรเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง และมีหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อนำมาพัฒนาต่อไป	14
3.3 ผู้นำควรมีการกระตุ้นสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกมีความมุ่งมั่นที่จะดำเนินกิจกรรมในกลุ่มร่วมกัน	9
4. ด้านการควบคุม	
4.1 ควรมีการควบคุมดูแลกลุ่มในการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบและข้อบังคับ	15
4.2 ควรมีการทบทวนการปฏิบัติงานเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข	10
4.3 ควรจัดตั้งให้มีกลุ่มบุคคลเพื่อตรวจสอบทั้งคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และประสิทธิภาพการทำงานของคณะกรรมการ	8

จากตารางที่ 3 พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการวิสาหกิจชุมชนในตำบลเก็ง อำเภอมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ด้านการวางแผน ได้แก่ กลุ่มควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ด้านการจัดองค์กร ได้แก่ กลุ่มควรมีการคัดเลือกสมาชิกให้เหมาะสม มีความชำนาญ และประสบการณ์เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มมีคุณภาพยิ่งขึ้น ด้านการนำ ได้แก่ ผู้นำควรเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง และมีการหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อนำมาพัฒนาต่อไป ด้านการควบคุม ได้แก่ ควรมีการควบคุมดูแลกลุ่มในการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบและข้อบังคับ

การอภิปรายผล

การจัดการวิสาหกิจชุมชนในตำบลเก็ง อำเภอมะนัง จังหวัดน่าน ผู้วิจัยได้อภิปรายผล ดังนี้

1. สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในตำบลเก็ง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการวิสาหกิจชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน เห็นว่าสมาชิกวิสาหกิจมีการจัดการอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน และอยู่ในระดับน้อย 2 ด้าน โดยเรียงจากน้อยไปหามาก ดังนี้ ด้านการนำ ด้านการควบคุม ด้านการจัดองค์กร และด้านการวางแผน ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุษา เหล่าตัน (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการวิสาหกิจชุมชน โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และรองลงมา ได้แก่ ด้านการควบคุม ด้านการจัดองค์กร และด้านการวางแผน และด้านการนำ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทราพร สระศรี (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนของจังหวัดสุรินทร์ พบว่า รูปแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนในปัจจุบัน 5 ด้าน พบว่า 1) ด้านการผลิต อยู่ในระดับมาก คือการผลิตโดยใช้ภูมิปัญญาดั้งเดิมของบุคคลในกลุ่มในชุมชน มีสถานประกอบการที่สะอาด สมาชิกมีส่วนร่วมในการผลิตมีส่วนร่วมในการจัดหาวัตถุดิบ 2) ด้านการตลาด วิสาหกิจชุมชนมีแหล่งจำหน่ายสินค้าโดยจำหน่ายสินค้าทั้งปลีกและส่ง สมาชิกได้เข้ารับการอบรมด้านการตลาดในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมในการจำหน่ายสินค้ายังไม่มากนัก ส่วนใหญ่ส่งตัวแทนหน้าเดิมๆ ไปขาย ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ส่วนด้านสื่อประชาสัมพันธ์ยังไม่เพียงพอ 3) ด้านบัญชี/การเงิน มีการสนับสนุนจากภาครัฐทั้งด้านเงินทุนตั้งต้น แต่ด้านการฝึกอบรมให้คำปรึกษาแนะนำยังมีน้อย อีกทั้งวิสาหกิจชุมชนเองให้ความสำคัญกับด้านการจัดบัญชีไม่มากนักและจัดทำบัญชีไม่สม่ำเสมอ 4) ด้านการจัดการและบริหารงานบุคคลของวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับปานกลางมีการกำหนดเกณฑ์การรับสมาชิกสมาชิกส่วนใหญ่อยู่ในชุมชน สามารถทำงานร่วมกันได้แต่รายได้ของสมาชิกยังไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ 5) ด้านการวิจัยและพัฒนา ยังอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งการพัฒนากระบวนการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ การพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่าย

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการวิสาหกิจชุมชนในตำบลเก็ง อำเภอมะนัง จังหวัดน่าน ด้านการวางแผน ได้แก่ กลุ่มควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ด้านการจัดองค์กร ได้แก่ กลุ่มควรมีการคัดเลือกสมาชิกให้เหมาะสม มีความชำนาญ และประสบการณ์เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มมีคุณภาพยั่งยืน ด้านการนำ ได้แก่ ผู้นำควรเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง และมีการหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อนำมาพัฒนาต่อไป ด้านการควบคุม ได้แก่ ควรมีการควบคุมดูแลกลุ่มในการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบและข้อบังคับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัชพล ยรรยง และคณะ (2562) ได้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนจังหวัดน่าน พบว่า คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มต้องเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ เป็นแกนนำผลักดันให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง โดยการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่เป็นระบบ ผลิตภัณฑ์ชุมชนต้องมีอัตลักษณ์ นำเสนอ

Story เรื่องราวความเป็นมาของผลิตภัณฑ์ ที่แสดงถึงความเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มของสินค้าสู่ Smart Product และพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตให้มีความทันสมัย เพื่อเพิ่มกระบวนการผลิตสินค้าให้มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และการพัฒนาช่องทางการตลาด พัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายเพื่อเพิ่มฐานกลุ่มลูกค้าให้มีความหลากหลาย เช่น เว็บไซต์ Line Facebook Application และสื่อประชาสัมพันธ์อื่นๆ เป็นต้น สมาชิกทุกคนต้องได้รับผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นธรรม สมาชิกสามารถดำรงชีพอยู่ได้ ภายใต้การส่งเสริมอาชีพของวิสาหกิจชุมชน เมื่อมีงาน มีรายได้ ชุมชนก็ได้รับประโยชน์จากวิสาหกิจชุมชนในการพัฒนาชุมชนของตนเอง ด้วยรายได้ที่ได้จากการประกอบอาชีพที่ยั่งยืนไปสู่สังคม นำมาซึ่งการพัฒนาอย่างยั่งยืนตลอดไป และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิมลสิริ อินเจริญ (2564) ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกไข่ อำเภอบ้านดง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า รูปแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกไข่อำเภอบ้านดง จังหวัดบุรีรัมย์ มีรูปแบบโดยมีการวางแผนอย่างมีส่วนร่วม มีโครงสร้างการบริหารองค์กรที่ชัดเจน และการบริหารจัดการคนให้เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ มีการกำหนดกฎระเบียบหรือข้อตกลง และให้ความสำคัญกับการจัดสรรผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกัน มีการจัดสวัสดิการแก่สมาชิกและชุมชนอย่างเหมาะสม ด้านการเงินควรมีการบริหารจัดการการเงินและบัญชีที่เป็นระบบและตรวจสอบได้ มีการเปิดเผยข้อมูลการเงินอย่างสม่ำเสมอ และมีการตรวจสอบเพื่อความโปร่งใสในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนมีการพัฒนาเครือข่ายร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนารูปแบบวิสาหกิจชุมชน คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ เป็นแกนนำผลักดันให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง และพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตให้มีความทันสมัย เพื่อยกระดับการจัดการวิสาหกิจชุมชนให้เกิดความยั่งยืนอย่างมีระบบต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 ควรส่งเสริมการจัดการวิสาหกิจชุมชนในตำบลแก้ง อำเภอมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคามทุกๆ ด้าน
- 1.2 ควรส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารและจัดสรรวัสดุอุปกรณ์อย่างเหมาะสม
- 1.3 ควรให้ประธานและคณะกรรมการให้คำแนะนำเป็นที่ปรึกษาและร่วมกันแก้ปัญหา
- 1.4 ควรให้คณะกรรมการฝ่ายต่างๆ มีการรายงานผลการปฏิบัติงานให้ประธาน/สมาชิก ทราบเป็นระยะหรือตามกำหนดเวลาที่แน่นอน
- 1.5 ควรมีการคัดเลือกสมาชิกให้เหมาะสม ความชำนาญ และประสบการณ์เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มมีคุณภาพยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรทำการวิจัยเรื่องกระบวนการบริหารและผลการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในตำบลแก้ง อำเภอมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

2.2 ควรทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ทำให้สำเร็จและความล้มเหลวในด้านการบริหารจัดการ เพื่อสรุปเป็นบทเรียนและหาแนวทางการนำไปขยายผลในกลุ่มอื่นๆ ในตำบลเก็ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

2.3 ควรทำการวิจัยเรื่องการจัดการวิสาหกิจชุมชนในเชิงเปรียบเทียบของจำนวนสมาชิก เงินทุน ประเภทของวิสาหกิจชุมชน ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล หรือในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับต่างๆ

กิตติกรรมประกาศ

วิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากคณาจารย์ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ให้คำแนะนำ และข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับงานวิจัยฉบับนี้ ขอขอบคุณประชาชนในตำบลเก็ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคามที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับงานวิจัยฉบับนี้ กระทั่งงานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ประโยชน์และคุณค่าจากงานวิจัยนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา-มารดา ครู-อาจารย์ ที่มีส่วนให้ชีวิต และปัญญาแก่ผู้วิจัยจนประสบผลสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2567). รายงานข้อมูลการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดมหาสารคาม ประจำปี 2567. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2567 จาก www.sceb.doae.go.th
- จิตพนธ์ ชุมเกต. (2560). การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อประสิทธิภาพการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. ฐานข้อมูลงานวิจัย (ThaiLis).
- ธัชพล ыррыง, พระมหากิตติ กิตติเมธี และพระมหานันต์ องค์กรศิริ. (2562). กระบวนการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา : วิสาหกิจชุมชนจังหวัดน่าน. [วิจัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน]. ฐานข้อมูลงานวิจัย (ThaiLis).
- ภัทรพร สระศรี. (2559). รูปแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนของจังหวัดสุรินทร์. [งานวิจัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์]. ฐานข้อมูลงานวิจัย (ThaiLis).
- ราชกิจจานุเบกษา. (2562). พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562. เล่ม 136 ตอนที่ 50 ก. 232-237. 16 เมษายน 2562.
- _____. (2565). ประกาศเรื่อง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570). เล่ม 139 ตอนพิเศษ 258 ง. ปฐมบท. 24 ตุลาคม 2565.
- วิมลศิริ อินเจริญ. (2564). รูปแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกไม้ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา. [วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์]. ฐานข้อมูลงานวิจัย (ThaiLis).

- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2563). *คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี*. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2567 จาก www.phangnga.go.th
- อุษา เหล่าตัน. (2559). *การจัดการวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม*. [วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. ฐานข้อมูลงานวิจัย (ThaiLis).
- Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper & Row.